

Enhed
Handicap

Sagsbehandler
Julie Begtorp

Sagsnr.
2015 - 6250

Doknr.
263562

Dato
07-04-2016

Notat om visitation til boformer efter servicelovens §§ 107 og 108 samt til ældre- og handicapboliger efter almenboligloven

Indhold

Notat om visitation til boformer efter servicelovens §§ 107 og 108 samt til ældre- og handicapboliger efter almenboligloven	1
1. Indledning	1
2. Boformens juridiske grundlag	2
3. Visitation til boligerne	3
4. Adskillelse af botilbud og service	3
5. Nedlæggelse af boformer, udvisitering og opsigelse	4
5.1) Den enkelte borger og valg af boform	4
5.1.2) Boformer efter servicelovens § 108 til længerevarende ophold	4
5.2) En generel beslutning om fx nedlæggelse af boformen	5
5.2.1) Boformer efter servicelovens §§ 107 og 108	5
5.2.2) Nedrivning, nedlæggelse eller afhændelse af almene ældre- og handicapboliger efter almenboliglovens § 105	6
5.2.3) Etablering af botilbud efter servicelovens §§ 107 og 108 i almene bebyggelser	6
6. Flytning efter reglerne om magtanvendelse	7

1. Indledning

Denne skrivelse har til formål at hjælpe kommuner og socialtilsyn med forståelse af reglerne om visitation til boformer efter servicelovens §§ 107 og 108 samt til ældre- og handicapboliger efter almenboligloven.

Socialtilsynene har konstateret, at der i praksis kan være usikkerhed om, hvorvidt den enkelte boform er omfattet af den ene eller anden lovgivning.

For at imødekomme efterspørgslen efter vejledning har Social- og Indenrigsministeriet i samarbejde med Udlændinge-, Integrations- og Boligministeriet udarbejdet denne skrivelse.

Der kan være flere konsekvenser af usikkerheden om, hvilken lovgivning den enkelte boform er omfattet af, herunder:

- Det har betydning for registreringen på Tilbudsportalen.

- Det har betydning for, om og i hvilket omfang boformen er omfattet af socialtilsynet.
- Det har betydning for beboernes rettigheder og pligter i forhold til boligen.

2. Boforens juridiske grundlag

Det følger af § 4 i socialtilsynsloven, hvilke tilbud socialtilsynene godkender og fører driftsorienteret tilsyn med. Det fremgår således, at socialtilsynene godkender og fører driftsorienteret tilsyn med bl.a. døgntilbud efter servicelovens § 107 og § 108. Socialtilsynene godkender og fører endvidere tilsyn med tilbud i form af hjælp og støtte efter servicelovens §§ 83-87, 97, 98 og 102, når

- sådanne tilbud leveres til beboere i plejeboliger eller lignende boligformer, hvor borgeren er visiteret af kommunalbestyrelsen til ophold i boligen, dog ikke friplejeboliger,
- hjælpen udgår fra servicearealer knyttet til boligerne og ydes af et fast ansat personale,
- tilbuddet til beboerne omfatter i væsentligt omfang støtte efter servicelovens § 85 og
- tilbuddets målgruppe er personer, der har ophold i boligen på grund af nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer.

Dertil kommer, at socialtilsynene i forbindelse med deres godkendelse af tilbud skal sikre, at tilbuddenes juridiske grundlag er beskrevet korrekt, og at oplysningerne om dette også fremstår korrekt på Tilbudsportalen.

Hvis der er uklarhed om den enkelte boforms juridiske grundlag, kan der skabes klarhed ved fx at undersøge, hvordan byggeriet er finansieret, herunder om det er opført med statslig ydelsesstøtte efter almenboligloven mv. Ofte vil der i kommunens tekniske forvaltning være oplysninger, der kan identificere byggeriets juridiske grundlag.

Hvis boligerne er etableret efter almenboligloven, kan de ikke samtidig være botilbud efter servicelovens §§ 107-108. Dette gælder ligeledes for ældreboliger etableret efter ældreboligloven eller boligbyggeriloven, der er almene ældreboliger efter almenboliglovens § 5, stk. 1, nr. 3, 4, 5 og 6.

Der er dog ikke noget til hinder for, at et tilbuds enkelte enheder eller afdelinger kan være etableret efter forskellige juridiske grundlag. Dette skal så fremgå både af godkendelsen og af Tilbudsportalen. Hvis tilbuddets enkelte enheder/afdelinger er oprettet efter forskellige juridiske grundlag, skal det af Tilbudsportalen fremgå, hvilket juridisk grundlag de enkelte afdelinger/enheder er etableret efter.

Endvidere er det et krav, at der - hvis ældreboligerne ejes af en almen boligorganisation eller en selvejende almen ældreboliginstitution - er foretaget en ejermæssig adskillelse af de to boligtyper enten matrikulært eller ved en ejerlejlighedsopdeling. Hvis både ældreboligerne og botilbuddene er ejet af kommunen, gælder dette krav om ejermæssig adskillelse ikke, men det vil være hensigtsmæssigt med en sådan adskillelse af hensyn til de økonomiske forhold.

Om visitation til de forskellige typer af tilbud se nedenfor.

Hvis kommunen fremover ønsker at anvende lokaler ejet af en almen boligorganisation som botilbud efter servicelovens §§ 107 og 108, er dette muligt efter særlige regler i almenboligloven, jf. nedenfor under afsnit 5.2.3.

For uddybning af reglerne om forskellige boformer, der kræver forudgående kommunal visitation, henvises til Socialministeriets Vejledning af 15. februar 2011 om botilbud mv. til voksne efter reglerne i almenboligloven, serviceloven og friplejeboligloven (Vejledning nr. 4 til serviceloven).

<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=135619>

3. Visitation til boligerne

Visitation til boformer oprettet efter §§ 107 og 108 i serviceloven kan kun ske i form af en afgørelse om, at borgeren skal have døgnophold efter §§ 107 eller 108. Det betyder, at udmøntningen kun kan ske ved visitation til et botilbud oprettet efter §§ 107 eller 108, som er godkendt som sådan af socialtilsynet. Der kan således ikke visiteres efter §§ 107 eller 108 til en anden type bolig, fx en bolig efter almenboligloven.

Ankestyrelsen har i principafgørelse 71-14 fastslået, at en borger, som kommunen fandt omfattet af personkredsen for et botilbud til midlertidigt ophold efter servicelovens § 107, ikke kunne visiteres til et tilbud efter almenboliglovens § 105 om almene boliger. En bolig efter almenboligloven er en bolig af mere permanent karakter.

Almene ældreboliger er boliger målrettet til ældre og personer med handicap. Almene ældreboliger kan indrettes som plejeboliger, hvis der til boligerne tilknyttes et serviceareal. Under hensyn til, at almene ældreboliger, herunder plejeboliger, også er møntet på personer med handicap, betegnes boligerne nedenfor som almene ældre- og handicapboliger.

Visitation til almene ældre- og handicapboliger sker på baggrund af kommunalbestyrelsens individuelle vurdering af den pågældende borgers behov for en sådan bolig efter § 54 i almenboligloven.

4. Adskillelse af botilbud og service

Boformer og service er adskilt i lovgivningen. Boliglovgivningen og servicelovens §§ 107 og 108 regulerer kun selve bodelen/døgnopholdet, mens den hjælp og støtte, der i øvrigt er brug for, typisk er omfattet af servicelovens enkelte bestemmelser om hjælp og støtte, fx § 83 om personlig og praktisk hjælp samt § 85 om socialpædagogisk bistand. Denne type støtte ydes uanset boform, herunder til borgere, der bor ejerboliger eller i lejeboliger uden kommunal anvisning.

Beboere i boformer efter servicelovens §§ 107 og 108 er ikke lejere, og der kan således ikke indgås en lejekontrakt mellem beboeren og ejeren af tilbuddet, herunder opkræves indskud af beboeren.

Beboere i botilbud efter servicelovens § 108 og i plejehjem og beskyttede boliger efter servicelovens § 192 er alle omfattet af bekendtgørelse nr. 397 af 25. maj 2009 om lejerrettigheder, hvorefter kommunalbestyrelsen ifølge bekendtgørelsens § 4 skal sørge for, at der udleveres et boligdokument til beboeren. I bekendtgørelsen er der bl.a. fastsat regler om, hvilke oplysninger boligdokumentet skal indeholde.

Beboere i almene ældre- og handicapboliger er lejere og omfattet af lov om leje af almene boliger. Lejeforholdet baseres på indgået lejekontrakt mellem udlejeren af ældre- og handicapboligerne og beboeren.

Der er dog enkelte borgere, som ikke kan rummes i en udlejningsbolig efter almenbo-

ligloven, jf. Ankestyrelsens principafgørelse 72-14, hvor borgernes behov ikke kunne tilgodeses på anden vis end i et botilbud efter servicelovens § 108.

5. Nedlæggelse af boformer, udvisitering og opsigelse

I relationen mellem kommunen og den enkelte borger kan spørgsmålet om kommunernes muligheder for at træffe afgørelse om, at en borger skal fraflytte en boform aktualiseres af forhold, der

- 5.1) skyldes den enkelte borger og valg af boform, eller
- 5.2) en generel beslutning om fx nedlæggelse af boformen.

5.1) Den enkelte borger og valg af boform

5.1.1) Boformer efter servicelovens § 107 til midlertidigt ophold

Boformer til midlertidigt ophold efter servicelovens § 107 anvendes til borgere med:

- betydelig nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, der har behov for omfattende hjælp til almindelige, daglige funktioner eller for pleje, eller som i en periode har behov for særlig behandlingsmæssig støtte, og
- nedsat psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer, der har behov for pleje eller behandling, og som på grund af disse vanskeligheder ikke kan klare sig uden støtte.

Udgangspunktet for tildeling af et botilbud efter servicelovens § 107 er, at der er en forventning om, at borgerens behov for hjælp og støtte forventes at kunne ændre sig, bl.a. som følge af den indsats, der ydes borgeren under opholdet i boformen. Kommunen skal efter servicelovens § 148, stk. 2, løbende følge den enkelte sag for at sikre sig, at hjælpen fortsat opfylder sit formål. Kommunen skal herunder være opmærksom på, om der er behov for at yde andre former for hjælp.

Der kan imidlertid ikke sættes en bestemt tidsmæssig grænse for ophold i boformer efter servicelovens § 107. Det afgørende for opholdets varighed er, at formålet med opholdet er opfyldt, eller der er grundlag for at fastslå, at den pågældende har et behov for et botilbud af mere permanent karakter. Det kan fx være en almen ældre- og handicapbolig efter almenboliglovens § 105 eller et botilbud til længerevarende ophold efter servicelovens § 108. Når en borger er visiteret til et botilbud til midlertidigt ophold, vil ud- eller omvisitering således kunne ske, når borgeren ikke længere har behov for tilbuddet. Ankestyrelsen har i principafgørelse 9-16 tilkendegivet, at kommunen kan flytte en borger fra et egnet midlertidigt botilbud til et andet egnet midlertidigt botilbud på baggrund af økonomiske hensyn. Link til afgørelsen:

<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=179246>

5.1.2) Boformer efter servicelovens § 108 til længerevarende ophold

Boformer til længerevarende ophold efter servicelovens § 108 anvendes til borgere, som på grund af betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne har behov for omfattende hjælp til almindelige, daglige funktioner eller pleje, omsorg eller behandling, og som ikke kan få dækket disse behov på anden vis.

Serviceoven indeholder ikke særskilt regulering af, hvornår en kommunalbestyrelse kan træffe afgørelse om, at en beboer i et § 108-botilbud skal fraflytte på grund af forhold, der skyldes den enkelte borger, bortset fra situationer, der er omfattet af servicelovens § 129 (magtanvendelsesreglerne). Servicelovens § 129 finder alene anvendelse ved optagelse i et botilbud, herunder i et andet botilbud.

En kommune kan som udgangspunkt ikke træffe afgørelse om, at en borger skal fra-

flytte et § 108-botilbud uden informeret samtykke fra borgeren, med mindre borgeren ikke længere er omfattet af målgruppen for et § 108-botilbud, eller der er tale om en situation, der er omfattet af servicelovens § 129.

Hvis borgerens forhold er ændret siden indflytningen i forhold til, hvilke indsatser den pågældende har behov for efter servicelovens enkelte bestemmelser, men den pågældende stadig er i målgruppen for et § 108-botilbud, har kommunalbestyrelsen ansvaret for, at indsatsen i botilbuddet tilpasses borgerens behov.

5.1.3) Almene ældre- og handicapboliger efter almenboliglovens § 105

Almene ældre- og handicapboliger ejes enten af en almen boligorganisation, en selvejende almen ældreboliginstitution, en kommune eller en region. De skal udlejes til ældre og personer med handicap, der har et særligt behov for sådanne boliger.

Lejere i almene ældre- og handicapboliger har samme beskyttelse mod opsigelse, som gælder for alle øvrige lejere af almene boliger.

Hjælp og støtte til borgeren efter servicelovens enkelte bestemmelser, fx hjælp og støtte efter servicelovens § 85, ydes uafhængig af lejeforholdet. Hvis borgerens forhold ændres efter indflytningen i forhold til, hvilke indsatser den pågældende har behov for efter servicelovens enkelte bestemmelser, skal indsatsen tilpasses borgerens behov. Lejeren kan ikke opsiges af sin bolig, medmindre betingelserne i lejelovgivningens opsigelsesregler er opfyldt. Det forhold, at en borger har behov for justering af fx hjælp og støtte efter servicelovens § 85, indebærer derfor ikke i sig selv, at borgeren kan opsiges.

Det bemærkes, at hvis lejeren har givet sit samtykke og indgivet sin opsigelse til at flytte, finder ovennævnte opsigelsesregler ikke anvendelse.

Om flytning på grundlag af magtanvendelsesreglerne se nedenfor under punkt 6.

5.2) En generel beslutning om fx nedlæggelse af boformen

5.2.1) Boformer efter servicelovens §§ 107 og 108

Det er den offentlige eller private driftsherre for boformer efter serviceloven, der har kompetencen til at træffe beslutning om oprettelse, reorganisering eller lukning. Kompetencen til at oprette modificeres dog reelt af, at kommunerne kun må anvende tilbuddene, hvis de har en godkendelse fra det kompetente socialtilsyn.

Spørgsmål til oprettelse, reorganisering eller lukning af botilbud efter servicelovens §§ 107 og 108 kan også være omfattet af privatretlige aftaler mellem kommunen og driftsherren, som fx binder driftsherren til at drive botilbuddet for en bestemt periode, ligesom en kommune kan have fået et pålæg af Socialstyrelsen efter servicelovens § 13 c om fx at etablere eller opretholde et tilbud.

Med disse modifikationer er det for så vidt angår kommunale tilbud kommunalbestyrelsen, der har ansvaret for og beslutter, hvordan kommunen skal planlægge og udføre sin virksomhed på det sociale område. Det fremgår således af retssikkerhedslovens § 60, stk. 3, at afgørelser om det generelle serviceniveau herunder, hvilke tilbud og pladser der skal være til rådighed i kommunen, ikke kan indbringes for en anden administrativ myndighed. Kommunalbestyrelsen har således forsyningsforpligtelsen, men den fastlægger overordnet selv det generelle serviceniveau. Det indebærer bl.a., at den kan træffe beslutninger om dels at nedlægge boformer efter servicelovens §§ 107 og 108, fx fordi de er utidssvarende, dels at reorganisere boformerne.

Hvis en boform efter servicelovens §§ 107 eller 108 lukkes eller reorganiseres, skal den enkelte beboers handlekommune tage stilling til, hvilken indsats borgeren skal tilbydes i stedet. Det betyder, at kommunen skal foretage en konkret og individuel vurdering af, om borgeren skal optages på et andet botilbud, herunder vurdere egnethed af botilbuddet, eller om borgerens behov for indsatser efter serviceloven kan dækkes fx i en boform, der ikke kræver forudgående kommunal visitation, fx en privat udlejningsbolig. Efter § 20, stk. 1, i bekendtgørelse om lejerrettigheder har beboeren krav på tre måneders varsel, når en kommunalbestyrelse har besluttet, at en § 108-boform skal reorganiseres eller nedlægges, og det indebærer, at beboeren må flytte. Opsigelsen af botilbuddet skal ske skriftligt. Hvis borgeren er opsagt efter § 20, stk. 1, har den pågældende efter § 20, stk. 3, i samme bekendtgørelse ret til at få en anden bolig stillet til rådighed.

5.2.2) Nedrivning, nedlæggelse eller afhændelse af almene ældre- og handicapboliger efter almenboliglovens § 105

Almene ældre- og handicapboliger kan nedrives, nedlægges eller afhændes ved beslutning herom i almene boligorganisationer eller selvejende almene ældreboliginstitutioners henholdsvis øverste myndighed og bestyrelse. Beslutningen skal efterfølgende godkendes af kommunen.

Hvis boligerne ikke afhændes til en anden almen boligorganisation eller selvejende almen ældreboliginstitution, skal Udlændinge-, Integrations- og Boligministeriet tillige godkende afhændelsen. Nedrivning skal også godkendes af ministeriet.

Ejes ældre- og handicapboligerne af kommunen, træffer kommunen beslutning om boligernes nedrivning eller ændret anvendelse. Hvis boligerne står til rådighed for andre kommuner i henhold til en rammeaftale, jf. § 185 b, stk. 3, i almenboligloven, skal afhændelsen, nedlæggelsen eller nedrivningen tillige godkendes i disse kommuner. For så vidt angår regionale ældreboliger, skal beslutning om afhændelse, nedlæggelse eller nedrivning aftales i rammeaftalen.

Hvis ældre- og handicapboligerne ikke afhændes til en anden almen boligorganisation, selvejende almen ældreboliginstitution, kommune eller region, ophører de som almene ældreboliger. Udlejeren kan ikke ved en afhændelse af boligerne opsiges beboerne, og den nye ejer overtager de eksisterende lejeaftaler. Uanset, hvem der udlejer boligerne, vil borgerens handlekommune have pligt til at yde hjælp efter serviceloven på baggrund af en individuel og konkret vurdering af den pågældendes behov for hjælp, fx hjælp og støtte efter servicelovens § 85.

Hvis lejeren eller en eventuel værge på lejerens vegne har opsagt lejemålet, finder ovennævnte opsigelsesregler ikke anvendelse.

Ved fysisk nedlæggelse eller ombygning af boligerne, der kræver beboernes fraflytning af boligerne, kan beboerne opsiges, og de skal tilbydes en erstatningsbolig. Ved ombygning skal beboerne tilbydes tilbageflytning til deres boliger efter ombygningen. For beboere, som mangler evnen til at give informeret samtykke, vil en flytning til en erstatningsbolig skulle ske i overensstemmelse med reglerne om optagelse i særlige botilbud uden samtykke efter servicelovens § 129.

5.2.3) Etablering af botilbud efter servicelovens §§ 107 og 108 i almene bebyggelser

Det er i strid med almenboligloven at anvende almene ældre- og handicapboliger som botilbud efter serviceloven, jf. ovenfor. Etablering af sådanne tilbud i almene bebyg-

gelses kan imidlertid ske efter reglerne i almenboliglovens kapitel 12.

Hvis bygninger tilhørende en almen boligorganisation ønskes anvendt som botilbud efter § 107 eller § 108, skal den almene bebyggelses boliger nedlægges som almene boliger, hvorved den offentlige støtte ophører. Dette sker på grundlag af en aftale mellem kommunen og den pågældende boligorganisation. Lokalerne kan herefter udlejes af boligorganisationen til kommunen efter reglerne i erhvervslejeloven.

Det er et krav, at disse botilbud kommer til at ligge i en selvstændig afdeling under boligorganisationen. Endvidere gælder, at den garanti, som kommunen har ydet til boligerne i henhold til almenboligloven, skal henregnes til kommunens låntagning efter § 3 i bekendtgørelse nr. 1580 af 17. december 2013 om kommunernes låntagning og meddelelser af garantier m.v. (lånebekendtgørelsen) på det tidspunkt, hvor anvendelsen af boligerne ændres.

Hvis kommunen ønsker at anvende egne almene ældre og handicapboliger som botilbud efter servicelovens § 107 eller § 108, skal disse nedlægges som almene boliger, og støtten til boligerne ophører. Hvis kommunen har optaget lån til etablering af disse almene ældre- og handicapboliger, skal den resterende del af lånet henregnes til kommunens låntagning efter § 3 i lånebekendtgørelsen på det tidspunkt, hvor anvendelsen af boligerne ændres.

Beboerne i de pågældende almene ældreboliger, der nedlægges med henblik på anvendelse af disse som § 107 eller § 108 botilbud, kan ikke opsiges begrundet i nedlæggelsen af boligerne til dette formål, men kommunen kan ved samtykke fra beboernes side give de pågældende beboere et tilbud om at flytte til en anden bolig.

De borgere, der visiteres til ophold i de botilbud efter §§ 107 eller 108, der på denne måde etableres i (tidligere) almene boliger, bliver stillet som andre beboere i botilbud efter §§ 107 og 108, og ikke som andre lejere i almene boliger.

6. Flytning efter reglerne om magtanvendelse

De procedurer, der fremgår af serviceloven, om afgørelser efter servicelovens § 129 om optagelse i særlige botilbud uden samtykke, skal følges, når en borger, der er omfattet af personkredsen for bestemmelsen, skal optages i et bestemt botilbud.

Statsforvaltningen træffer efter servicelovens § 131 afgørelse om optagelse i særlige botilbud uden samtykke efter indstilling fra kommunalbestyrelsen.

Ankestyrelsen har i principafgørelse C-20-07 tilkendegivet, at en ændring fra midlertidigt aflastningsophold til et døgnophold med henblik på længerevarende eller permanent ophold, udgjorde en sådan ændring i perspektivet for en kvindes ophold, at magtanvendelsesreglerne skulle bruges. Dette uanset der ikke var tale om en fysisk flytning, da kvinden fortsat skulle have ophold det samme sted. Link til afgørelsen: <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=154549>

Ankestyrelsen har i principafgørelse 6-15 tilkendegivet, at en borger, som har behov for et særligt botilbud, og som ikke kan give informeret samtykke til en flytning, ikke kan flyttes fra et aflastningstilbud til andet botilbud, selvom værgeren giver samtykke. Værgeren kan give samtykke til et aflastningstilbud eller ved akut behov, men værgeren kan ikke give samtykke til et nyt ophold i særligt botilbud, når borgeren ikke er i stand til at give sit samtykke. Det gælder også, selvom det nye tilbud er et midlertidigt tilbud

efter servicelovens § 107. Link til afgørelsen:

<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=168073>

Ankestyrelsen har i principafgørelse 41-15 tilkendegivet, at en borger, som har behov for et længerevarende botilbud, har frit valg mellem botilbud efter servicelovens § 108 og almenboliglovens § 105, hvis betingelserne for frit valg er til stede, herunder at det af borgeren ønskede botilbud kan tilgodese borgerens behov. Det er en forudsætning for, at borgeren kan anvende sin ret til frit valg, at det botilbud, som borgeren ønsker, er egnet til at tilgodese borgerens behov, at tilbuddet fremgår af Tilbudsportalen, og at det botilbud, som borgerens ønsker, ikke er væsentligt dyrere end det tilbud, som kommunen vurderer kan tilgodese borgerens behov. Kommunen skal vejlede borgeren om retten til frit valg. Link til afgørelsen:

<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=173317>

Ankestyrelsen har i principafgørelse 9-16 tilkendegivet, at kommunen ikke kan flytte en borger til et midlertidigt botilbud uden brug af magtanvendelsesreglerne, hvis borgeren modsætter sig flytningen, og at kommunen skal tilbyde anden hjælp, hvis borgeren afslår et midlertidigt botilbud. Link til afgørelsen:

<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=179246>.

Ankestyrelsen lægger i forbindelse med principafgørelsen til grund, at kommunen i forbindelse med enhver optagelse i et særligt botilbud, uanset om der faktisk sker en flytning eller ej (juridiske ændringer af et botilbud), skal iagttage servicelovens § 129, stk. 1. Det gælder uanset årsagen til, at flytning til et botilbud er nødvendig, herunder på grund af nedlæggelse af et botilbud.

For uddybning af reglerne om flytning uden samtykke henvises til Socialministeriets Vejledning af 15. februar 2011 om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten over for voksne, herunder pædagogiske principper (Vejledning nr. 8 til serviceloven). Link til vejledningen:

<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=135391>